

Okrugli stol

Partnerstvo za otvorenu vlast

UDK 35.072.7(100)(047)

Dana 20. rujna 2011. na marginama Opće skupštine UN-a u New Yorku službeno je pokrenuta globalna inicijativa Partnerstvo za otvorenu vlast (*Open Government Initiative*).¹ Ideju o inicijativi predstavio je američki predsjednik Barack Obama još u rujnu 2010. na Općoj skupštini UN-a, a formalno ju je predstavio u srpnju 2011. na sastanku u State Departmentu, čime se inicijativa nadovezuje na ranije napore američke administracije u istom smjeru (npr. strateški pristup transparentnosti i e-upravljanju iz 2001. i 2002.). Glavni utemeljiteljski dokument inicijative, Deklaraciju o otvorenoj vlasti (*Open Government Declaration*), potpisalo je osam država utemeljiteljica inicijative – SAD, Ujedinjeno Kraljevstvo, Norveška, Filipini, Indonezija, Južnoafrička Republika, Brazil i Meksiko. Gradeći na načelima Opće deklaracije o ljudskim pravima te Konvencije UN-a protiv korupcije te drugim međunarodnim dokumentima usmjerenim na zaštitu ljudskih prava i dobrog upravljanja, utemeljiteljice inicijative polaze od potrebe i zahtjeva građana za većom otvorenosću vlasti, intenzivnijem sudjelovanju građana u javnim poslovima te inzistiraju na načelima transparentnosti, odazivnosti, odgovornosti i učinkovitosti.

Deklaracija podržava povećanje dostupnosti informacija u radu javne vlasti, sudjelovanje građana u odlučivanju i oblikovanju javnih politika, usvajanje i primjenu najviših standarda profesionalnog integriteta u javnoj upravi te povećanje mogućnosti pristupa novim tehnologijama u svrhu jačanja otvorenosti i odgovornosti. Radi realizacije tih vrijednosti, potpisnice potvrđuju svoju odlučnost da trajno podržavaju ta načela i izvješćuju javnost o aktivnostima poduzetima za njihovu realizaciju te konzultira-

¹ <http://www.opengovpartnership.org/>

ju javnost o njihovoj primjeni, uključujući usklađivanje koncepta otvorene vlasti s novim izazovima i mogućnostima. To pretpostavlja razmjenu dobre prakse i stručnog znanja te pružanje tehničke pomoći kako bi se ojačala izgradnja i kapacitet institucija. Konačno, potpisnice izražavaju spremnost razvijati ista načela na međunarodnoj razini, pridonoseći razvoju globalne kulture otvorene vlasti. Države utemeljiteljice pritom su predstavile svoje nacionalne akcijske planove usmjerene na ostvarenje načela iz Deklaracije.

Namjeru sudjelovanja u inicijativi na sastanku je potvrdilo i 38 zemalja, uključujući i Hrvatsku, koju je predstavljao predsjednik prof. dr. sc. Ivo Josipović. Inicijativa je otvorena i za druge zemlje, koje mogu prijaviti svoju namjeru sudjelovanja ako ispunjavaju određene minimalne kriterije u pogledu fiskalne transparentnosti, pristupa informacijama, objavljivanja podataka o imovinskom stanju javnih dužnosnika te uključivanja građana u javno upravljanje. Ti su kriteriji kombinirani u indeks kojim se definira podobnost države da sudjeluje u inicijativi. Nacionalni akcijski planovi država koje su izrazile namjeru pristupiti trebali bi biti dovršeni te predstavljani ostalim članicama ove inicijative na sljedećem sastanku u Brazilu u ožujku 2012.

Hrvatska je nekoliko tjedana prije ovog sastanka poslala pismo namjere sudjelovanja, a javna rasprava o inicijativi održana je 14. rujna 2011. u Novinarskom domu u Zagrebu, u organizaciji Ureda predsjednika Republike, Ureda za udruge Vlade te Veleposlanstva SAD u Hrvatskoj. U uvodnom dijelu okruglog stola sudionicima su se obratili predsjednik RH prof. dr. sc. Ivo Josipović, predsjednik Hrvatskog sabora Luka Bebić, potpredsjednik Vlade i ministar vanjskih poslova Gordan Jandroković, veleposlanik SAD-a James Foley te šef Delegacije EU Paul Vandoren. Svi su se uvodničari posebno osvrnuli na ulogu otvorenosti i transparentnosti vlasti i javne uprave, na njezinu učinkovitost te razvoj društva i gospodarstva. Tako je James Foley istaknuo važnost otvorenosti za borbu protiv korupcije i ukidanje prepreka za investicije, dok su npr. Paul Vandoren i Gordan Jandroković naglasili predanost EU odnosno Hrvatske načelima deklaracije te navodili važnije aktivnosti u tom segmentu. Posebno su inicijativu podržali Luka Bebić te prof. dr. sc. Ivo Josipović koji je naglasio da ovakav pristup stavlja građane u položaj istinskih nositelja vlasti te da pred Hrvatskom stoje izazovi da se ta načela u potpunosti provedu u praksi.

U drugom dijelu okruglog stola predstavljen je način funkcioniranja Partnerstva i budućí koraci u tom smislu, posebno otvaranje prostora za javnu raspravu, razmjenu iskustava i uključivanja civilnog društva, o čemu su govorili Sita Sonty, savjetnica za odnose s javnošću Veleposlanstva SAD-a, te

Joško Klisović, predstojnik Ureda predsjednika RH. Kao sljedeći koraci za Hrvatsku istaknuti su donošenje akcijskog plana na temelju javne rasprave te njegova evaluacija od neovisnih evaluatora, javna potvrda prihvaćanja Deklaracije, kao i objavljivanje nacionalnog akcijskog plana na portalu inicijative. Godinu dana poslije zemlja treba izvršiti samoprocjenu napretka te sudjelovati u izradi neovisne evaluacije provedbe akcijskog plana u okviru mehanizma uspostavljenog kroz inicijativu.

Usljedila je rasprava u kojoj se govorilo o učinjenom te izazovima i mogućnostima koje se otvaraju Hrvatskoj u pogledu izgradnje otvorene vlasti. Rasprava je pratila strukturu indikatora pa su tako o fiskalnoj transparentnosti govorili dr. sc. Katarina Ott, ravnateljica Instituta za javne financije, te dr. sc. Zdravko Marić, državni tajnik Ministarstva financija. O pristupu informacijama govorili su Jelena Berković, članica izvršnog odbora GONG-a, jedne od najznačajnijih udruga civilnog društva u ovom području, te Dubravka Bevandić, načelnica u Agenciji za zaštitu osobnih podataka u čijoj je nadležnosti praćenje provedbe Zakona o pravu na pristup informacijama. O problemu sprječavanja sukoba interesa i javnosti imovine dužnosnika govorili su Zorislav Antun Petrović iz Transparency International Hrvatska te Davor Dubravica, načelnik odjela u Ministarstvu pravosuđa. O uključivanju građana u odlučivanje i oblikovanje javnih politika govorili su Željana Buntić Pejaković iz udruge Cenzura Plus te dr. sc. Igor Vidačak iz Ureda za udruge Vlade.

Sudionici rasprave istaknuli su probleme u ostvarivanju otvorene i transparentne vlasti koje vide kako u neadekvatnoj regulativi tako i u samoj primjeni, posebno naglašavajući neprimjenjivanje i neprimjerenost sankcija. Ipak, naglašene su i svijetle točke, kao što su kvalitetan sadržaj (ne nužno i provedba) Zakona o sprječavanju sukoba interesa te donošenje Kodeksa o savjetovanju sa zainteresiranom javnošću. U cjelini, naglašeno je da Hrvatskoj predstoji znatan posao na ostvarenju otvorene vlasti te da uključivanje u inicijativu ne smije biti samo sebi svrhom. U tom smislu potrebno je uspostaviti koordinacijsko tijelo koje će pripremiti akcijski plan, radnu skupinu koja će ga izraditi i surađivati s javnošću te formirati odgovarajući mehanizam za praćenje provedbe inicijative za otvorenu vlast u Hrvatskoj.

*Anamarija Musa**

* Dr. sc. Anamarija Musa, docentica na Katedri za upravnu znanost Pravnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu (assistant professor of administrative science at the Faculty of Law, University of Zagreb, e-mail: amusa@pravo.hr)